N:o 41.

Ank till Riksd. kansli den 7 mars 1895, kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmägtige i nämnda kontor.

(R. A.)

Sedan statsutskottet tagit kännedom om den af Riksdagens år 1894 församlade revisorer afgifna berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse till utskottet remitterats och bland kamrarnes ledamöter i tryck utdelats, samt genomläst de protokoll, hvilka blifvit hos fullmägtige i riksgäldskontoret förda efter den 27 september 1894, med hvilken dag revisorernas protokollsgranskning slutade, till och med den 17 januari 1895, å hvilken dag fullmägtiges berättelse till innevarande Riksdag blifvit afgifven, får utskottet nu meddela yttrande med anledning af berörda, sålunda verkstälda granskning.

1:o.

Angående skilnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och statens inkomster dels af behållna trafikmedel, dels af enskilda jernvägsaktiebolags annuitetsliqvider.

Till fullföljande af de i ofvan angifna afseende af föregående Riksdagars statsutskott lemnade uppgifter får utskottet för det senast tilländagångna året 1894 meddela följande siffror:

Af riksgäldskontoret utbetald ränta å de fonderade statslånen		kr. 10,544,398.27.
Då, med anledning deraf att i denna post ingår ränta å medel, som upplånats för odlingslånefondens räkning och till fortsatt utveckling af statens telefonväsende, från nämnda belopp afdrages:		
dels den statskontoret påförda ränta å försträckningar till odlingslånefonden	kr. 149,477.05	
dels telegrafverket påförd ränta å lyftade medel för utveckling af statens telefonväsende	» 124,172.23	» 273,649.28,
återstår en statens ränteutgift å upplåningen för jernvägar till belopp af [1])		kr. 10,270,748.99.
Till statskontoret levererad behållning af trafikinkomster å statens jernvägar	kr. 7,500,000. —	
Å lånen till enskilda jernvägar till riksgäldskontoret inbetald ränta [2])	» 1,967,324.68	» 9,467,324.68.
Ränteskilnad, som måst af andra statsmedel gäldas		kr. 803,424.31.
Kapitalafbetalning å de fonderade statslånen		kr. 2,260,561.87.
Kapitalinbetalning å lånen till enskilda jernvägar		» 661,181.82.
Skilnad, som af andra statsmedel guldits,		kr. 1,599,380.05.

Härvid är dock, beträffande ofvanberörda *ränte*skilnad, att märka, att å vissa lån till enskilda jernvägsanläggningar för år 1894 upplupit ränta, med hvars erläggande anstånd af Riksdagen medgifvits, men hvilken räntefordran i sjelfva verket utgör ett riksgäldskontorets under året uppkomna tillgodohafvande hos enskilda jernvägar. Detta räntebelopp uppgår till 211,812 kronor 27 öre.

2:o.

Fullmägtige hafva å sid. 9—13 af sin den 17 sistlidne januari till Riksdagen afgifna berättelse (statsutskottets memorial n:o 1) meddelat,

---

[1]) Anmärkas bör, att i detta belopp äfven ligger ränta å upplåning för kasssaförstärkning åt statskontoret, hvilken upplåning till en del kunnat ske genom försäljning af fonderade statsobligationer, till följd hvaraf statens ränteutgift å upplåningen för jernvägar under år 1894 icke fullt uppgått till det här utförda beloppet.

[2]) Den debiterade ränta, som bort inflyta, utgjorde 2,065,261 kronor 31 öre.

hvilka då till *betalning förfallna annuitetsbelopp* å de från riksgäldskontoret till kanal- och jernvägsanläggningars utförande samt till byggnader utgifna lån *icke* vid nämnda tid kunnat af vederbörande gäldas. Enligt hvad utskottet inhemtat, har efter berättelsens afgifvande icke inträffat någon förändring i berörda hänseende.

Till jemförelse mellan förhållandena under senaste år vill utskottet här meddela, att riksgäldskontorets fordran för förfallna, men icke verkställda inbetalningar å utgifna lån för enskilda jernvägar, kanal- och slussanläggningar m. m. uppgingo, oberäknadt den numera med intecknade 4 % obligationer kapitaliserade upplupna räntan, 1,707,800 kronor, å inköpta Bergslagernas jernvägsaktiebolags 5 % obligationer af år 1874, till följande belopp, nemligen:

vid	början af år 1890	kr.	755,500.82
»	» » » 1891	»	925,259.44
»	» » » 1892	»	1,141,074.60
»	» » » 1893	»	1,389,751.24
»	» » » 1894	»	1,749,591.60
»	» » » 1895	»	1,955,930.41.

3:o.

Angående utbetalning af ersättning för extra arbete inom riksgäldskontoret.

Å sid. 66 i revisionsberättelsen hafva revisorerna omförmält, att, enligt hvad af räkenskaperna inhemtats, under år 1893 till *en af Riksgäldskontorets ordinarie tjenstemän utbetalts särskild ersättning för utförande af s. k. extra arbete.* Med afseende å åtskilliga i såväl riksgäldskontorets reglemente som gällande aflöningsstat intagna bestämmelser beträffande tjenstemännens tjenstgöringsskyldighet hade det synts revisorerna kunna ifrågasättas, huruvida icke detta arbete skäligen bort kunna åläggas den ifrågavarande eller någon annan af kontorets icke så få tjenstemän, utan att särskild ersättning derför behöft utgå, och ville revisorerna emellertid hemställa, om ej, då inom kontoret förekomne göromål, hvilka det icke ansåges kunna åligga de ordinarie tjenstemännen att utan särskild ersättning verkställa, desamma borde kunna anförtros åt extra ordinarie tjenstemän.

I afgifvet yttrande — rev. ber. sid. 306 — hafva fullmägtige i riksgäldskontoret, med anledning af denna framställning, till en början, för ett rigtigt bedömande af den utaf revisorerna omförmälda åtgär-

den, upplyst, att ifrågavarande ersättning för extra arbete utbetalts till dåvarande kassabokhållaren för ordnande, uppräkning, granskning och förtecknande af de vid konverteringen af 1875 års statslån till riksgäldskontoret inkomna obligationer af samma lån, utgörande 39,362 stycken, hvar och en åtföljd af två särskilda lösa kupongark, samt att fullmägtiges beslut i fråga om utbetalning af nämnda ersättning återfunnes i deras protokoll för den 14 januari 1892 och den 26 januari 1893, hvilka varit föremål för granskning, det förra af 1892 års lagtima Riksdags statsutskott och det senare af 1893 års revisorer, utan att gifva anledning till någon anmärkning.

Fullmägtige hafva vidare anfört, att deras åtgärd att till en ordinarie tjensteman utbetala berörda ersättning stödt sig på den paragraf i riksgäldskontorets reglemente, nu § 32, enligt hvilken till *belöning för extra arbeten* och till *uppmuntran för extra ordinarier* till fullmägtiges förfogande stälts ett särskildt anslag, förut 6,000 kronor, sedan sistlidne riksdag 8,000 kronor årligen. Redan af paragrafens ordalydelse, hvarigenom bestämdt skildes på »belöning för extra arbete» och »uppmuntran för extra ordinarier», framginge uppenbart, att paragrafen velat göra de ordinarie tjenstemännen delaktige af möjligheten att erhålla godtgörelse för extra arbete inom kontoret, och det torde till och med kunna med skäl ifrågasättas, om icke uttrycket »extra arbete» endast syftade på ordinarie tjenstemän. Fullmägtiges befogenhet att af detta anslag tilldela tjenstemän på stat ersättning för extra arbete hade hittills ej heller blifvit dragen i tvifvel. Vid 1882 års riksdag hade tvärtom fullmägtiges rätt i omförmälda hänseende uttryckligen erkänts af statsutskottet i dess utlåtande n:o 45, hvari en af fullmägtige gjord framställning om rätt att af gratifikationsanslaget utdela flitpenningar äfven åt ordinarie tjenstemän af utskottet afstyrktes, på den grund att »fullmägtige redan nu ega rättighet att af berörda anslag tilldela ordinarie tjenstemän belöning för sådana arbeten, som utöfver deras tjensteåligganden af dem möjligtvis kunna uppå fullmägtiges anmodan verkställas».

Med det sålunda sagda trodde sig fullmägtige hafva ådagalagt, att förenämnda anslag kunde användas till särskild godtgörelse i vissa fall åt ordinarie tjenstemän, och fullmägtige öfverginge derför till den frågan, huruvida i föreliggande fall sådan godtgörelse bort utbetalas. Afgörandet af denna fråga åter berodde derpå, om det arbete, hvarför den särskilda ersättningen lemnats, varit att anse såsom ett »extra» arbete eller icke. I afseende härå finge fullmägtige meddela, att den af dem den 12 maj 1876 fastställda tjenstgöringsordning för tjenstemän-

nen samt vaktbetjeningen vid riksgäldskontoret ålade kassabokhållaren, bland annat, att granska och noga jemföra med bifogade förteckningar såväl alla på utrikes ort inlösta och derifrån insända obligationer och räntekuponger som ock de omedelbart i riksgäldskontoret till betalning förfallna, genom kassören inlösta och förtecknade obligationer och kuponger samt att genomräkna och i nummerföljd ordna alla infriade obligationer och kuponger. Enligt tjenstgöringsordningen skulle det alltså tillhöra kassabokhållaren att granska och ordna äfven de vid konverteringar inkommande obligationer och kuponger, men då en sådan granskning som den af 1875 års konverterade och inlösta obligationer med kuponger af kassabokhållaren kräfde 3 à 4 timmars eftermiddagsarbete hvarje dag under mer än sex månaders tid, om nemligen han tillika skulle kunna i vederbörlig ordning fullgöra sina öfriga tjensteåligganden, syntes det fullmägtige otvifvelaktigt, att ett sådant arbete, som allenast ifrågakomme vid exceptionella tillfällen, för hvilka tjenstgöringsordningen icke kunde hafva afsett att uppställa några regler, måste betraktas såsom ett »extra» arbete. Så hade också alltid skett vid föregående konverteringar, då ersättning utbetalts för granskning af inkomna obligationer och kuponger, och någon anmärkning hade icke försports deremot. Fullmägtige ansåge för sin del, att ett så betydligt extra arbete som det ifrågavarande icke kunde »skäligen» åläggas vare sig kassabokhållaren eller någon annan af kontorets ordinarie tjenstemän, hvilkas antal, såsom fullmägtige vid åtskilliga tillfällen haft anledning betona, icke vore större, än som nödvändigt erfordrades för göromålens inom kontoret säkra och jemna gång, ja, icke ens tillräckligt derför, enär riksgäldskontoret icke kunde undvara biträde af flere extra ordinarie tjenstemän med daglig tjenstgöring, från någras sida oafbrutet under hela kontorstiden.

I anledning af revisorernas yttrande, huruvida oftanämnda arbete bort kunna åläggas någon annan tjensteman än kassabokhållaren, finge fullmägtige anföra, att det naturliga syntes vara, att samma arbete, då så kunde ske, öfvertoges af den tjensteman, till hvilkens tjenst det närmast hörde och som väl redan till följd deraf vore att anse såsom den lämpligaste dertill. Fullmägtige tvekade för öfrigt icke att uttala, att af alla kontorets tjenstemän den, som verkstälde detta arbete, i och för sig varit den derför mest passande, och enligt fullmägtiges uppfattning ålåge det dem att för ett så magtpåliggande och ansvarsfullt arbete utvälja de bästa dem till buds stående krafter.

Hvad slutligen beträffade revisorernas hemställan, om ej i allmänhet extra arbeten borde kunna anförtros åt extra ordinarie tjenste-

män, antogo fullmägtige sig icke behöfva erinra, att dylika arbeten i regeln utfördes af sådana tjenstemän eller med hufvudsakligt biträde af dem, men fullmägtige ansåge sig uppfordrade att framhålla, att extra arbeten kunde förekomma, som vore af den art, att de icke borde anförtros åt extra ordinarie tjenstemän och ej skäligen kunde påläggas tjenstemän på ordinarie stat utan ersättning. För sådana tillfällen vore det af vigt, att fullmägtige bibehölles vid sin rätt att åt ordinarie tjensteman utdela belöning för extra arbete, en rättighet, hvilkens bruk fullmägtige för framtiden liksom hittills komme att inskränka till undantagsfall.

Att fullmägtige enligt riksgäldskontorets reglemente ega att till tjensteman på ordinarie stat af det i § 32 omnämnda anslag utbetala särskild ersättning för af sådan tjensteman utfördt extra arbete, synes utskottet otvifvelaktigt, och har utskottet funnit fullmägtiges ofvan återgifna yttrande innefatta tillfyllestgörande utredning derom, att ordnande, uppräkning, granskning och förtecknande af de vid större lånekonverteringar inkommande obligationer och kuponger, på grund af arbetets omfång, ej kan betraktas annat än såsom ett tillfälligt extra arbete. Den ersättning, fullmägtige utbetalt för det af revisorerna omförmälda arbetet, har, enligt hvad utskottet inhemtat, inalles utgjort 800 kronor.

Fullmägtiges åtgärd att för ifrågavarande arbetes förrättande utvälja en ordinarie tjensteman i kontoret framför någon extra ordinarie synes, på grund af hvad fullmägtige anfört om samma arbetes vigt — det bestod nemligen i qvitterandet af högst betydande fordringar hos utländskt bankkonsortium — icke hafva saknat skäl. Och då förhållandena jemväl hädanefter kunna vara sådana, att ett dylikt arbete i anseende till sin art och betydelse icke bör lemnas åt extra ordinarie tjensteman, har utskottet ansett mindre lämpligt att genom bestämd föreskrift ovilkorligen binda fullmägtige vid anlitande i dylikt fall af extra tjensteman, helst utskottet är öfvertygadt, att fullmägtige äfven fortfarande komma att endast undantagsvis och då sådant är oundgängligen nödigt åt ordinarie tjensteman, hvilken enligt gällande tjensgöringsordning är skyldig att äfven utom den vanliga kontorstiden åt tjensten egna den tid, som för göromålens ordentliga och noggranna skötande erfordras, uppdraga arbete, hvarför särskild ersättning bör utgå.

Till följd häraf hemställer utskottet,

att revisorernas ofvanberörda hemställan icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

4:o

Angående debitering för annonser i Post- och Inrikes Tidningar.

Å sid. 64 i revisionsberättelsen hafva revisorerna gjort en framställning af följande innehåll.

Enligt det emellan Svenska Akademien och utgifvaren af *Post- och Inrikes Tidningar* gällande kontrakt egde utgifvaren af nämnda tidning att för annons, som der intoges, enligt särskild taxa, godtgöra sig 12½ öre för petitrad om 40 typer.

Vid en i sådant afseende af revisorerna anställd undersökning hade det emellertid visat sig, att för Riksdagens *i tidningen införda annonser debiterats högre pris, än som enligt taxan bort debiteras.*

Beträffande annonserna angående kamrarnes sammanträden hade revisorerna låtit upprätta följande öfversigt, deraf torde framgå rigtigheten af ofvan gjorda anmärkning; upptagande öfversigten dagarne för sammanträdena, antalet rader samt, i särskilda kolumner, den afgift, som bort utgå enligt taxa, och det debiterade priset:

I kammaren:

19 jan.	20 rader	2 kr. 50 öre	—3 kr.
21 »	28 »	3 kr. 50 öre	—4 kr.
4 febr.	20 »	2 kr. 50 öre	—3 kr.
11 »	16 »	2 kr.	—2 kr. 50 öre.
11 mars	19 »	2 kr. 38 öre	—2 kr. 75 öre.
6 april	18 »	2 kr. 25 öre	—2 kr. 75 öre.
8 »	12 »	1 kr. 50 öre	—2 kr.

II kammaren:

18 jan.	12 rader	1 kr. 50 öre	—2 kr.
19 »	23 »	2 kr. 88 öre	—3 kr. 50 öre.
21 »	29 »	3 kr. 63 öre	—4 kr.
1 febr.	30 »	3 kr. 75 öre	—4 kr. 25 öre.
1 maj	20 »	2 kr. 50 öre	—3 kr.

För annonser, afseende endast ett tillkännagifvande om tiden för kamrarnes sammanträden, och hvilka annonser upptagit omvexlande 8

och 10 rader, derför följaktligen bort debiteras 1 krona resp. 1 krona 25 öre, hade debiterats 1 krona 50 öre resp. 1 krona 75 öre.

Vidkommande härefter annonserna rörande utskottens sammanträden hade revisorerna funnit:

att för bevillningsutskottets annonser debiterats, der annonsen upptagit 5 rader och således bort kosta, i jemnt tal, 63 öre, 1 krona 25 öre, der annonsen upptagit 7 resp. 8 rader och priset således bort utgöra 87 öre resp. 1 krona, 1 krona 50 öre resp. 1 krona 75 öre samt, der annonsen upptagit 10 rader, 1 kr. 75 öre i enlighet med den debitering, som följts i fråga om enahanda annonser rörande kamrarnes sammanträden;

att för hvardera af annonserna rörande bankoutskottets sammanträden — 30 till antalet och upptagande hvar och en ett utrymme af endast 5 rader — debiterats 1 krona 25 öre i stället för 63 öre;

att för annonserna rörande de tillfälliga utskottens sammanträden, deraf 14 annonser afsett Första Kammarens tillfälliga utskott n:is 1 och 2 samt 39 annonser Andra Kammarens tillfälliga utskott, debiterats, för 10 rader, 1 krona 75 öre i stället för 1 krona 25 öre;

att för annonserna rörande sammansatta banko- och lagutskottets sammanträden — 6 till antalet och hvardera upptagande 8 rader — debiterats 1 krona 50 öre i stället för 1 krona;

samt *att* för annonserna beträffande sammansatta bevillnings- och lagutskottets sammanträden, 3 till antalet och hvarje om 10 rader, debiterats 1 krona 75 öre i stället för 1 krona 25 öre.

Jemväl i fråga om riksgäldskontorets annonser hade flerstädes origtig debitering egt rum; och skulle i sådant afseende exempelvis nämnas, att en i Post- och Inrikes Tidningar för den 12 maj 1893 (n:o 108 B) införd annons om utlottning af premieobligationer, hållande 652 petitrader, kostat 110 kronor, ehuruväl för densamma bort, enligt ofvan omförmälda taxa, debiteras allenast 81 kronor 50 öre, samt att priset för en i samma tidning för den 11 november 1893 (n:o 263 B) intagen annons, likaledes afseende utlottning af premieobligationer och hållande 1,808 petitrader, upptagits till 301 kronor 68 öre, ehuru rätteligen bort debiteras endast 226 kronor; och hade revisorerna ansett sig böra å ofvan berörda förhållande fästa Riksdagens uppmärksamhet.

I anledning af denna revisorernas anmärkning infordrade fullmägtige i riksgäldskontoret yttrande af detta verks revisor, hvarjemte fullmägtige ansågo sig böra bereda Post- och Inrikes Tidningars förre utgifvare tillfälle att afgifva det yttrande, hvartill han af revisorernas anmärkning kunde finna sig ega anledning.

Revisorn har till en början anfört — rev. ber. sid. 309 — att han ej haft någon kännedom derom, att i det emellan Svenska Akademien och utgifvaren af Post- och Inrikes Tidningar upprättade kontrakt, hvars innehåll varit och vore honom obekant, skulle finnas en bestämmelse om annonspriset, hvadan han antagit, att Post- och Inrikes Tidningars utgifvare egde att sjelf bestämma berörda pris.

Revisorn har vidare omförmält, att en af honom till utgifvaren af Post- och Inrikes Tidningar framställd erinran om, att den i en afgifven räkning upptagna kostnaden för en annons om utlottning af 1860 års premieobligationer ej öfverensstämde med det å tidningens första sida tillkännagifna annonspriset, blifvit bemött med den upplysningen, att för siffersättning debiterades 50 % förhöjning, och det hade också visat sig, att med iakttagande af denna bestämmelse priset för ifrågavarande annons varit rigtigt beräknadt. Om befogenheten af den uppgifna prisförhöjningen för siffersättning hade revisorn ej haft anledning hysa tvifvelsmål, enär det å boktryckerierna vore praxis att beräkna högre pris för dylikt arbete. Hvad beträffade annonserna om kamrarnes och utskottens sammanträden, hade utgifvaren af Post- och Inrikes Tidningar upplyst, att det för dem debiterade högre priset varit af redaktionen bestämdt med anledning af deras plats i textafdelningen.

Slutligen har revisorn upplyst, att det vid jemförelse mellan de särskilda tidningarnes räkningar å de för Riksgäldskontoret införda annonser visade sig, att kostnaden för sådana annonser, som varit införda såväl i Post- och Inrikes Tidningar som i öfriga hufvudstadstidningar, varit lägre i Post- och Inrikes Tidningar än i någon annan tidning.

Förre utgifvaren af Post- och Inrikes Tidningar, kanslisekreteraren P. Strandberg har i ett till fullmägtige i riksgäldskontoret afgifvet, i revisionsberättelsen sid. 310—313 intaget yttrande i ämnet anfört följande.

»Till en början tillåter jag mig anmärka, att, då i revisionsberättelsen för Riksdagen uppgifvits, att, enligt det mellan Svenska Akademien och utgifvaren af Post- och Inrikes Tidningar gällande kontrakt, denne egde att för annons, som i tidningen intages, »enligt särskild taxa» godtgöra sig 12½ öre för petitrad om 40 typer, herrar revisorer råkat begå två misstag. I ofvanberörda kontrakt finnes nemligen icke intagen någon enda bestämmelse rörande tidningens annonspris eller med hvilket belopp detta skall utgå; ej heller är någon »särskild taxa» för annonspriset meddelad tidningens nuvarande utgifvare. Väl har Svenska Akademien uppgifvit, att den person — framlidne redaktören Edv. Bäckström — som år 1877 var arrendator af tidningen, af akademien erhållit förständigande att beräkna annonspriset till 12½ öre för

petitrad om 40 typer, men åt mig, såsom tidningens utgifvare, har ett dylikt förständigande aldrig blifvit lemnadt. Jag har visserligen, liksom min företrädare, tagit betalning för annonser, satta med petitstil, efter 12 ½ öre per rad, på sätt jag ock straxt under tidningens titel tillkännagifvit; men häraf lärer icke följa någon *skyldighet* för mig att beräkna betalningen för annonser med annan stil och särskilda uppsättningsanordningar efter det petitstilsutrymme de upptaga — äfven om sådant vanligen af mig iakttagits. I nu ifrågavarande kungörelse förekommer emellertid ej en enda petitrad.

»Då jag alltså icke vare sig af något stadgande i kontraktet eller af någon af akademien mig meddelad eller af mig sjelf kungjord taxebestämmelse haft någon förbindelse att införa de af statsrevisorerne omnämnda kungörelserna, hvilka aldrig uppsatts med petitstil, efter ett pris af 12 ½ öre för petitradsutrymme, torde hela grunden för den af herrar revisorer gjorda anmälan få anses undanröjd.

»Det torde nu medgifvas mig att i korthet anföra de grunder, hvarför jag ansett mig icke kunna införa de ifrågavarande kungörelserna för ett pris, motsvarande det af dem upptagna petitradsutrymmet, hvartill jag — enligt hvad nyss blifvit nämndt — icke heller, enligt min åsigt, egt någon skyldighet.

»Revisorernes anmälan afser *dels* åtskilliga kallelser till riksdagens kamrars och utskotts sammanträden, *dels* 2:ne kungörelser om utlottade svenska statens premieobligationer, hvilka kungörelser genom Riksgäldskontorets försorg i tidningen införts.

»Hvad nu först beträffar kallelserna till kamrarnes och utskottens sammanträden — i hvilka, såsom redan förut framhållits, icke ingått en enda petitrad — så visar det sig dervid, att icke någon af dem, hvilka alla äro i tidningen införda med särskild typografisk anordning, förekommer å tidningens för kungörelsers införande afsedda annonssidor, utan midt ibland tidningens textafdelning, der priset för annonsering i nästan hvarje tidning beräknas högre. Kostnaden för nu ifrågavarande kungörelser har derför aldrig uträknats efter radtal, utan har, såsom förhållandet är med en del andra tillkännagifvanden, såsom dödsannonser m. fl., upptagits efter ett stående, på förhand bestämdt pris. Att åter kallelserna intagits i textafdelnnigen, har sin förklaringsgrund, utom i dessa tillkännagifvandens förnämligare natur, deruti, att dessa kallelser vanligen icke ankomma till redaktionen förrän sent på middagen klockan mellan 2 och 3 e. m., hvarför redaktionen varit urståndsatt att införa dem på annonssidorna, hvilka alltid måste läggas i pressen klockan straxt efter 12 på middagen. Af hvad här nu blifvit

yttradt torde, enligt hvad redaktionen hoppas, framgå, att någon olaglig, oskälig eller obillig debitering för nu berörda i tidningens textafdelning intagna tillkännagifvanden ingalunda egt rum.

»Den andra af revisorernes anmärkningar rör två kungörelser om svenska statens utlottade premieobligationer. Den första af dessa innehåller — säga revisorerne — 652 och den andra 1,808 petitrader, med hvilket uttryck väl får förstås, att de, enligt revisorernes mätning, upptaga så många petitraders utrymme, ty i sjelfva verket innehåller ingendera en enda petitrad. Den förstnämnda kungörelsen upptager 4 spalter och den senare helt nära 11 spalter, alla uppsatta med kompakt siffersättning. I Post- och Inrikes Tidningar har, såsom genom intyg blifvit af mig annanstädes fullständigt styrkt, under flere årtionden och alltså under flere utgifvares tid debiterats högre annonskostnad för tabell och sifferkungörelser, hvilkas uppsättning måste till tryckeripersonalen betalas 50 à 100 procent högre än vanliga bokstafskungörelser. Den högre annonsafgiften har utgått med olika belopp, allt efter den ökade uppsättningskostnaden.

»Utom nu andragna skäl till förhöjningen af annonspriset för dessa långa sifferkungörelser kommer jemväl, att kungörelserna i anseende till sin längd, till följd hvaraf de icke kunnat inrymmas i ett vanligt hufvudnummer, måst införas å ett s. k. B-nummer, hvilket nummer kräfver icke obetydliga särskilda kostnader.

»Under sådant förhållande torde redaktionen kunna hoppas, att den af revisorerne i detta fall anmärkta förhöjning i debiteringen, hvilken förhöjning utgjort 4 öre eller omkring 30 % för petitradsutrymme, icke bör anses för hög för kungörelser af nu skildrad art. Någon afsevärd ökning i utgift för statsverket lärer icke heller kunna anses hafva uppkommit genom denna debitering, enär en hvar af nu ifrågavarande kungörelser införts allenast en gång om året.»

I föreliggande fråga har utskottet ansett sig böra meddela följande upplysningar, hvilka utskottet hemtat ur handlingar, som varit för detsamma tillgängliga.

Enligt ett emellan Svenska Akademien, å ena, samt kanslisekreteraren P. Strandberg, å andra sidan, den 15 april 1886 upprättadt kontrakt öfverlät akademien från den 1 i samma månad åt kanslisekreteraren Strandberg »den rättighet att vara Post- och Inrikes Tidningars utgifvare och alla dermed förenade förmåner, som i följd af Kongl. brefvet den 20 december 1791 och öfriga kongl. bref må anses akademien tillkomma», mot erläggande af en viss årlig arrendesumma och

på bestämda vilkor i öfrigt, bland hvilka dock icke återfinnes någon föreskrift rörande priset för de annonser, som kunde komma att i tidningen införas.

Svenska akademiens rättighet att taga betaldt för annonser i Post- och Inrikes Tidningar grundar sig på ett bref af den 22 december 1791, hvari Kongl. Maj:t till akademien stält en så lydande förklaring: »Som kungörelser eller de så kallade notificationer icke anses at medföra laglig werkan, så framt de ej intagas uti desse Tidningar, men Academien icke kan förbindas at med sin bekostnad derom besörja; så böra wederbörande, hwilke icke redan igenom någon särskild Kongl. Resolution derifrån äro frikallade, enär kungörelserne insändas, tillika derföre erlägga betalning, enligt den taxa Academien allmänheten uti Tidningarne meddelar.»

Sedan annonspriset under en följd af år utgått med 10 öre per petitrad, anhöll år 1877 tidningens dåvarande utgifvare om förhöjning i samma pris. Med anledning häraf fastställde akademien den 10 december sagde år priset till 12½ öre per petitrad och förständigade utgifvaren att i tidningen meddela allmänheten underrättelse derom. Detta skedde jemväl i tidningens prenumerationsanmälan för år 1878, i hvilken anmälan om det nya annonspriset yttras, att det blifvit af Svenska Akademien bestämdt; och har sedermera från och med ingången af sistnämnda år i hvarje nummer af tidningen meddelats, att annonspriset utgjorde 12½ öre per petitrad, hvarvid likväl ej, såvidt utskottet är bekant, uttryckligen tillkännagifvits, att detta pris vore bestämdt af akademien.

Af de förhållanden, för hvilka sålunda redogjorts, har utskottet funnit frågan om öfverdebitering för annonser i Post- och Inrikes Tidningar under förre utgifvarens tid och särskildt om annonsörers rätt att, på grund af sådan öfverdebitering, af bemälde utgifvare delvis återbekomma redan erlagd betalning icke vara så utredd och klar, att utskottet tilltrott sig derom uttala ett bestämdt omdöme eller tillråda Riksdagen att besluta någon åtgärd i saken, åt hvilken för öfrigt fullmägtige i riksgäldskontoret, sedan frågan nu blifvit väckt, säkerligen komma att egna vederbörlig uppmärksamhet.

Utskottet hemställer derför,

att revisorernas ifrågavarande framställning ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

5:o.

Angående Lenna—Norrtelje jernvägsaktiebolag.

Vid redogörelsen för *Lenna—Norrteljes jernvägsaktiebolags* ställning hafva revisorerne — å sid. 187 i rev. ber. — såsom en oegentlighet anmärkt, att i bolagets revisionsberättelse år efter annat statskontoret upptoges såsom bolagets fordringsegare för det från riksgäldskontoret utlemnade statslånet, och anförde revisorerne, att rättelse härutinnan i kommande revisionsberättelser torde kunna få förväntas.

I afgifven förklaring — sid. 313 i rev. ber. — har bolagets styrelse tillkännagifvit sig skola gå i författning om, att nödig rättelse sker såväl i nästkommande års revisionsberättelse som äfven i jernvägsbolagets räkenskaper.

6:o.

Angående inbetalning af återstoden af Norbergs jernvägs nya aktiebolags statslån.

I fullmägtiges till Riksdagen afgifna berättelse (statsutskottets memorial n:o 1, sid. 13) omförmäles, att, sedan *Norbergs jernvägs nya aktiebolag,* af förekommen anledning, under november månad sistlidna år anhållit att få till riksgäldskontoret inbetala hela återstoden af sin skuld, utgörande å lånet med 4 procent ränta 39,771 kronor 13 öre och å lånet med 2 procent ränta 60,158 kronor 89 öre, eller tillhopa 99,930 kronor 2 öre jemte upplupen ränta, samt fullmägtige härtill lemnat bifall, bolaget den 1 december samma år inbetalt sistberörda belopp, hvarmed den fullmägtige medgifna upplåningsrätt minskats.

Af fullmägtiges protokoll för den 29 november 1894 har utskottet inhemtat, dels att bolagets anhållan att få inbetala ifrågavarande lån endast afsåg inbetalning den 1 december 1894, dels att fullmägtige bifallit denna framställning på den grund, att den ränta, som bolaget erlade å sina båda statslån, icke, beräknad å bolagets hela skuld till kontoret, uppginge till högre belopp än 2.8 procent, samt att, då riksgäldskontoret för de penningar, som måste upplånas till bestridande af de å kontoret anvisade utgifter, finge vidkännas en årlig ränteutgift af något mer än 3½ procent, det vore till riksgäldskontorets fördel, om

bolagets återstående skuld blefve gulden och derigenom influtet belopp användes till utgifter, hvarför medel eljest skulle upplånas.

Utskottet har häraf funnit, att fullmägtige i förevarande fall haft giltiga skäl för vidtagandet af en åtgärd, om hvilken eljest såsom allmän regel torde gälla, att den bör hänskjutas till Riksdagens pröfning och afgörande.

7:o.

Angående konvertering af 1880 års 4% statslån.

Som utskottet, på sätt ofvan blifvit angifvet, enligt vedertaget bruk afslutat sin läsning af de hos fullmägtige förda protokoll med protokollet för den dag, å hvilken fullmägtiges berättelse till Riksdagen afgifvits, eller den 17 sistlidne januari, har utskottet, som af protokollen öfver låneärenden den 10, 12 och 17 i nämnda månad inhemtat, att underhandlingar öppnats om *konvertering af svenska statens 4% lån af år 1880,* icke följt detta ärendes behandling till slut. Utskottet vill emellertid här meddela, att fullmägtige i en till statsutskottet ställd skrifvelse af den 7 nästlidne februari tillkännagifvit, att de med ett konsortium, bestående af Sveriges Riksbank, Dresdner Bank, la Société Générale pour favoriser le développement du commerce et de l'industrie en France, Kjøbenhavns Handelsbank, Stockholms Intecknings-Garanti-Aktiebolag samt Industri Kredit Aktie Bolaget i Stockholm, träffat aftal om konvertering af omförmälda statslån och för sådant ändamål beslutat att till återbetalning den 1 oktober innevarande år uppsäga samtliga i omlopp varande, ännu icke utlottade obligationer af berörda lån, uppgående till ett sammanlagdt belopp af 104,761,800 kronor, äfvensom att erbjuda innehafvarne af sålunda uppsagda obligationer afstämpling af desamma till en räntefot af 3½ %, gällande från den 1 oktober 1895, med förklaring från riksgäldskontorets sida, att ökad utlottning eller återbetalning af hela lånet icke får ega rum före den 1 oktober år 1900, och att fullmägtige förmält sig för närvarande icke ega att af vilkoren för öfrigt i det med konsortiet upprättade kontrakt yppa vidare, än att konsortiet ansvarade derför att hela återstoden af 1880 års lån blefve på angifna sätt afstämplad; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

8:o.

Granskningen af fullmägtiges gemensamt med fullmägtige i riksbanken vidtagna åtgärder för utförande af det fullmägtige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus har öfverlemnats till behandling af sammansatt stats- och bankoutskott, som deröfver afgifvit utlåtande, hvilket redan blifvit i båda kamrarne föredraget.

9:o.

Hvad revisorerne i sin berättelse om granskning af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning i ett eller annat hänseende anfört och i öfrigt vid läsningen af fullmägtiges protokoll förekommit, har utskottet funnit ej böra föranleda någon utskottets anmälan eller hemställan.

10:o.

Angående ansvarsfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

Då utskottet vid den nu verkstälda granskningen af riksgäldskontorets styrelse och förvaltning funnit fullmägtige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfylt sitt vigtiga och ansvarsfulla kall, tillstyrker utskottet,

att fullmägtige må tillerkännas full ansvarsfrihet för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i deras protokoll från den 18 januari 1894 till och med den 17 januari 1895.

Stockholm den 7 mars 1895.

På statsutskottets vägnar:

Gustaf Sparre.